

การศึกษาวิเคราะห์ประเด็นความหมายด้านวัฒนธรรมข้ามชาติ
ในเอกสารและตำราเกี่ยวกับการแปลของไทย

Transcultural Aspects of Selected Thai Translation Textbooks

ดร. เตือนจิตต์ จิตต์อารี

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ปีการศึกษา 2550

ชื่อเรื่อง	การศึกษาวิเคราะห์ประเด็นความหมายด้านวัฒนธรรมข้ามชาติในเอกสาร และตำราเกี่ยวกับการแปลของไทย
ผู้วิจัย	เดือนจิตต์ จิตต์อารี
สถาบัน	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ปีที่พิมพ์	2553
สถานที่พิมพ์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
แหล่งที่เก็บรายงานฉบับสมบูรณ์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
จำนวนหน้างานวิจัย	241 หน้า
คำสำคัญ	คำสุภาษิตสอนใจ มุมมองของคนภายในวัฒนธรรม วิถีชีวิต วัฒนธรรมข้ามชาติ อัตลักษณ์
ลิขสิทธิ์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทคัดย่อ

การศึกษาคำสุภาษิตสอนใจในเอกสารและตำราการแปลครั้งนี้ มุ่งวิเคราะห์รูปแบบและวิธีการแปลคำสุภาษิต สำนวนโวหาร คำพังเพย และคำอุปมาอุปไมยในภาษาไทย และภาษาอังกฤษจำนวน 10 เล่ม นอกจากนี้แล้วได้ศึกษาถึงประเด็นการเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม (transcultural comparison) โดยศึกษาความหมายของคำสุภาษิตสอนใจ อัตลักษณ์ของคำสุภาษิตสอนใจในสามภาษา คือภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน วิเคราะห์มุมมองของคนภายในวัฒนธรรมในด้านวิถีชีวิต การทำธุรกิจ และความสามัคคี การดำเนินการวิจัยในส่วนแรกใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติร้อยละ ความถี่ และจำนวนการนำเสนอการแปลคำสุภาษิต สำนวนโวหาร คำพังเพย และคำอุปมาอุปไมย ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษในเอกสารตำราการแปลของไทยจำนวน 10 เล่ม และเปรียบเทียบสัดส่วนและจำนวนรูปแบบการแปล 4 วิธี คือ การแปลแบบตรงตัวตามต้นฉบับ การแปลแบบเทียบเคียง การแปลแบบขยายความ และการแปลแบบตีความ ส่วนที่สองคัดเลือกประเด็นวัฒนธรรมข้ามชาติที่น่าสนใจจากคำสุภาษิตสอนใจภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีนที่มีความหมายคล้ายคลึง แล้วจัดหมวดหมู่เป็นสามด้านคือ ด้านวิถีชีวิต การทำธุรกิจ และความสามัคคี ด้านละ 20 ชุด

ผลการวิเคราะห์ในส่วนแรกพบว่า เอกสารตำราการแปลจัดพิมพ์ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2514 ถึง ปีพ.ศ. 2549 ทุกเล่มที่มีการแปลคำสุภาษิต สำนวน โวหาร คำพังเพย และคำอุปมาอุปไมยด้วยวิธีการแปล 4 วิธี คือ วิธีการแปลแบบตรงตัวตามต้นฉบับ วิธีการแปลแบบเทียบเคียง วิธีการ

แปลแบบขยายความ และวิธีการแปลแบบตีความ ประเภทของคำที่มีมากที่สุดคือ ส่วนวน โวหาร ส่วนใหญ่มุ่งที่จะสอนใจให้ทำความดี อย่าประมาท อย่าทำชั่ว และยึดมั่นในศาสนา วิธีการแปลที่ผู้แปลใช้มากที่สุดคือ การแปลแบบตรงตัว ส่วนวิธีการแปลที่นอกเหนือจาก 4 แบบคือ การแปลเปรียบตามหลักสากล(universal) และการเปรียบตามวัฒนธรรม(culture) ผลจากการศึกษาวิจัยในส่วนแรก ใช้เป็นแนวทางนำมาสู่การศึกษาวิจัย และในส่วนที่สองเป็นประเด็นวัฒนธรรมข้ามชาติที่ปรากฏในคำสุภาษิตสอนใจ ในขอบเขตของความหมายสอนใจ อรรถลักษณะของคำภาษิตในสามภาษา การเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม (transcultural comparison) และมุมมองของคนภายในวัฒนธรรม (emic perspectives)

ผลการวิเคราะห์ในส่วนที่สองพบว่า คำสุภาษิตสอนใจสามภาษาในด้านวิถีชีวิต ด้านธุรกิจ และด้านความสามัคคี รวม 60 ชุด ที่เหมือนกันทั้งสามภาษามีจำนวน 10 ชุด นอกนั้นมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องจุดเน้นที่สำคัญ และมีประเด็นปลีกย่อยที่ต่างกัน เช่น การยกตัวอย่างของสัตว์ต่างกัน ทั้งนี้อาจจะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม สภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิอากาศที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น เรื่องของการทำกิจการต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องทำให้เป็นเรื่องใหญ่เกินเหตุ คำสอนใจไทยว่าอย่าขี่ช้างจับตั๊กแตน ส่วนคำสุภาษิตอังกฤษเน้นว่า อย่าจับผีเสื้อด้วยปืนใหญ่ และคำสุภาษิตจีนเน้นว่าไม่จำเป็นต้องใช้กระทะต้มวัวมาผัดไก่

Research Title	Transcultural Aspects of Selected Thai Translation Textbooks
Researcher	Tuanjit Jitaree
Institution	Huachiew Chalermprakiet University
Year of Publication	2010
Publisher	Huachiew Chalermprakiet University
Sources	Huachiew Chalermprakiet University
No. of Pages	241
Keywords	proverbs emic perspectives ways of life transcultural Identification
Copyright	Huachiew Chalermprakiet University

ABSTRACT

This research project had two objectives. The first one was to study the contents of proverb translation in 10 selected Thai and English translation textbooks with the quantitative approach. The second one was to study transcultural aspects of proverb translation in three languages: Thai, English and Chinese. The transcultural aspects emphasized three categories. These were proverbs for ways of life, doing business, and promoting unity. Each category consisted of twenty sets of proverbs in 3 languages. The methods of studying transcultural aspects were transcultural comparisons in finding the meanings, cultural identities and emic perspectives.

The findings of the first objective were drawn from 10 selected Thai and English translation textbooks published during 1971 to 2006. There were translations of adages, idioms, sayings, maxims, mottos, and proverbs in each textbook. Most of these words were reminding people to do good deeds. Idioms were the most commonly used literary technique in these textbooks. There were 4 methods of translation – direct, compared meaning, enlarged meaning, and non-figurative translations. The most popular method of translation was direct translation. Some other translation methods were universal and cultural.

The findings of the second objective focused on sixty sets of three language-proverbs on ways of life, doing business, and promoting unity. Only ten out of sixty sets were similar in all three languages. The remaining fifty sets had close meanings but were different in the use of animal symbols, because of the different cultures, environments, weather and landscapes. For example, in the set of not doing something bigger than it needs to be- the satirical meaning was; in the Thai proverb - Ride not an elephant to hunt a grasshopper; in the English proverb- Take not a musket to kill a butterfly; in the Chinese proverb- Don't use the big pan that could be used for a whole cow to stir fry chicken.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการที่ให้การส่งเสริมและพัฒนากิจการดำเนินงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติที่ได้กรุณาให้โอกาสในการทำวิจัยเรื่อง"การศึกษาวิเคราะห์ประเด็นความหมายด้านวัฒนธรรมข้ามชาติในเอกสารและตำราการแปลของไทย(Transcultural Aspects of Selected Thai Translation Textbooks)" ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา จิระเดชากุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อารีลักษณ์ หาญมนตรี ที่ช่วยกรุณาให้คำแนะนำในการทำวิจัยนี้ และขอขอบคุณอาจารย์ สุริย์รัตน์ มาระโพธิ์ อาจารย์ ดร. พรวิภา วัฒนรัชานกุล อาจารย์ ดร. สุธิดา สุนทรวิภาค A. Peter Snashall และ A. Adam Gardiner จากสาขาวิชาภาษาอังกฤษที่อ่านและตรวจแก้ไขงานวิจัย รวมทั้งอาจารย์จากสาขาวิชาภาษาจีน คืออาจารย์ ดร. นริศศินานนท์ และอาจารย์ ดร.จรัสศรี จิรภาส ที่ได้กรุณาตรวจสอบและแก้ไขคำแปลของคำสุภาษิตภาษาจีนในงานวิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ปราณี ศิริจันทร์พันธ์ นายกสมาคม นักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย และอาจารย์ จงจิต อรรถยุกติ อุปนายกคนที่ 2 ของสมาคม นักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และช่วยให้งานวิจัย มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อโกมล จิตต์อารี เป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทรให้ลูก ๆ และคุณทิพย์วัลย์ จิตต์อารี ที่เสียสละเวลาและกรุณาทำงานหนักให้กับทุกคนในครอบครัว

ดร. เตือนจิตต์ จิตต์อารี

สาขาวิชาภาษาอังกฤษ

คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ